

»Mene bi tudi bolelo,« zatrdi Francek, »če bi toliko časa ne bil pri sveti maši, ne pri pridigi.«

To je tudi Peterček priznal, ali menil je, da materi ne moreta nič pomagati.

Francek je bil pa trdno prepričan, da ji pomoreta, ako ga bo Peterček podpiral.

Peterček mu je svojo pomoč kar obljubil. Radoveden je bil, kako bi bilo mogoče, da bi mati prišli v cerkev. (Dalje.)

Mladostne sanje.

Trgovec Slokar iz našega trga mi je pripovedoval tole zgodbo: »V mladih letih sem študiral v mestu blizu svojega doma. Dasiravno sem bil od doma reven, so oče na prigovarjanje učiteljev vendar sklenili, da poizkusijo, kako bi šlo, če bi me spravili v mestne šole. Vpisali so me v tretji razred ljudske šole in mi preskrbeli stanovanje pri stari gospodinjji. Hrano sem pa dobival po dvakrat na dan v nekem zavodu. Seveda je bilo to veliko premalo za moja leta, ko človek pri telesnem dozorevanju skoro ne misli na drugo kot na jed.

Kolikokrat sem se v tistih časih spomnil na dom in si poželed vsaj tega, kar je doma ostajalo. Učenje mi ni delalo težav, in tudi veselje sem imel, a kljubtemu sem si vedno želel nazaj domov. Izmed vseh šolskih predmetov pa me je najbolj zanimalo in veselilo risanje. Že v domači šoli sem bil najboljši risar, in gospod učitelj me je večkrat pred drugimi učenci javno pohvalil. Te hvale sem bil neizrečeno vesel in prizadeval sem si, da bi bile moje risbe še popolnejše. Da bom pa tudi v mestu med najboljšimi risarji v razredu, tega si nisem upal misliti. Kako sem bil ponosen in vesel, ko me je tudi tukaj gospod učitelj prve ure pohvalil v pričo vseh. Risal sem od tedaj kar naprej. V šoli med odmori, pa tudi med poukom pod klopjo, doma o prostem času in tudi ob urah, ko bi se bil moral učiti. Prerisaval sem vse različne podobe in bil neizrečeno vesel, če se mi je slika posrečila. Najrajši sem prebiral življenjepise slavnih slikarjev. Hotel in želel sem na vsak način postati tudi tako slaven, da se bodo tudi o meni pisale knjige.

Po dovršeni ljudski šoli sem vstopil v gimnazijo, dasiravno bi bil šel rajši v realko, ker se je tam poučevalo tudi risanje. Pa oče se niso ozirali na te moje želje. Svoje veselje do risanja sem ohranil tudi v gimnaziji in ves svoj prosti čas sem uporabil za to. V gimnaziji sem našel sošolca, ki je imel enako veselje do risanja in enake načrte kot jaz: postati kdaj slaven slikar.

Seveda sva se takoj seznanila in sva postala prijateljca. Hodila sva drug k drugemu gledat slike, ki sva jih dovršila, in dajala sva drug drugemu nasvete in izpodbudo. Razume se, da na obeh straneh ni manjkalo hvale.

To je trpelo kaki dve leti, in oba sva srečno prijadrala v tretji letnik. Poznalo se je pa že obema, da preveč riševa. Moj sošolec, na primer, je imel že ponavljalni izpit iz latinščine, dasiravno je bil prve čase najboljši latinec. V tretji šoli sva še z večjo vnemo nadaljevala svoje »umetniško« delovanje. Tovariš Rožan je v resnici toliko napredoval, da sem ga na tihem kar zavidal in se trudil, da bi ga dosegel. Njegove risarije so res vsi občudovali. Kupoval je že vse različne slikarske priprave, za kar sem imel pa jaz premalo denarja. Tretjo šolo sva po veliki milosti profesorjev in po polnem sporu z grščino še srečno dokončala. V četrti pa se je obema učenje popolnoma ustavilo. Izgubila sva pa tudi veselje do »suhoparne« grščine in do latinščine. Večkrat sva šla rajši na izprehod kot v šolo. V prosti naravi sta se najini »umetniški« duši počutili vse drugače kot v šolski ječi. Tu sva lahko brez motenja slikala, medtem ko naju je v šoli vedno motil kak profesor s svojimi, za naju tako suhoparnimi vprašanji. Drugi dan pa sva kazala v šoli uspehe svojega izvunšolskega delovanja. Žela sva seveda hvalo in ugodno kritiko od vseh strani. Tako je minulo leto in nama prineslo grenak sad v podobi popolnoma nezadostnih uspehov v šoli. Mene je to nekoliko pretreslo, moj tovariš pa se ni dosti menil za to. Zidal si je gradove v oblake in delal načrte, da gre na kako slikarsko šolo, kjer ga ne bodo nadlegovali z grščino in enako brezkoristno navlako.

Po končanem šolskem letu sva ostala še nekaj dni v mestu. Nikomur se ni ljubilo domov, celo meni ne, ki sem komaj čakal, da se po enem letu zopet enkrat vsaj nasitim doma. Celo leto sem preživel v največjem pomanjkanju, in le veselje z mojim postranskim opraviлом mi je dajalo še toliko moči, da sem vztrajal do konca. Počasi sem se tudi jaz vdajal tolažilni misli, da grem s sošolcem Rožanom na kako slikarsko šolo.

V tem času je delal moj tovariš ravno novo sliko, ki smo jo vsi zelo hvalili. Povečal je namreč sliko na neki razglednici, predstavljajočo veličanski samostanski vrt v večerni zarji. Drevje je bilo ravno v najlepšem cvetju, in vse je dihalo življenje in mladost. Po stezi med rožnimi grmi in med razcvitajočimi drevesi pa je šel osivel samostanski brat, opirajoč se na palico. — To sliko je delal moj tovariš z barvami. Meni je zelo ugajala, in nisem si še upal narediti kaj takega. Kmalu po šolskem letu jo je tovariš dovršil. Ne morem popisati veselja, ki ga je kazal sam ob dovršenem delu. Vsakemu je pripovedoval, kakšne barve je mešal, da je dobil to in ono pravilno barvo.

Zdaj se je začelo posvetovanje, kam bi del sliko. Izvedel je v mestu za nekega gospoda, ki je kupoval iz samega veselja do lepih del za svojo domačo zbirko različne starinske stvari in tudi slike. Namenil se je moj tovariš, da ponudi temu gospodu svoje prvo večje »delo«. Neko popoldne

Planinski zajec pozimi.

sva se napotila oba proti stanovanju tega ljubitelja umetnin. Videl sem, da se je moj tovariš s težkim srcem odpravljal v hišo. Jaz sem nestrpno čakal na ulici odločitve, kajti nameraval sem tudi jaz poizkusiti srečo, če bi prijatelj spravil to svojo sliko v denar. Dolgo ga ni bilo nazaj. Meni je bilo tako mučno to pričakovanje! Stokrat sem menda pogledal na uro v bližnjem stolpu, a zdelo se mi je, da je kazalec vedno na istem mestu. Odprla so se po dolgem pričakovanju vendar vrata in prijatelj je stopil na ulico. Spominjam se natančno njegovega obraza v tistem hipu. Prezirljivo je zrl pred se in počasi korakal proti meni. Pod pazduho je prinesel lepo zavito sliko nazaj. Bilo mi je takoj vse jasno. Vprašal sem ga, kaj je rekel gospod o sliki. »Pohvalil jo je, ampak kupiti je ne more, ker jih ima že preveč,« je odgovoril Rožan. Videlo se mu je takoj, da ne govori resnice. Prijatelj je bil ta dan zelo potr. Ni se mu ljubilo govoriti kot po navadi, in ločila sva se, ne da bi naredila kak nov načrt za bodočnost.

Te počitnice sem preživel v velikem nemiru in veliki nezadovoljnosti. Niti risati se mi ni ljubilo kot navadno. Dozdevalo se mi je, da je moj tovariš slišal še hujšo obsodbo svoje slikarske umetnosti, kot jo je razodel meni. Zaradi tega sem izgubil upanje, da se mi kdaj uresničijo moje »umetniške« sanje.

Oče so me dali kljub moji zanikarnosti še drugo leto v šolo. Ponavljati sem moral četrto, moj tovariš pa je res odšel na neko slikarsko šolo. Nisva si več dopisovala, in zdelo se mi je, kot da bi se me bil moj nekdanji tovariš ogibal radi tega, ker sem bil priča njegovi smoli. Vendar sem kmalu izvedel, kako se je tovarišu godilo pred ostrim sodnikom njegove slikarske umetnosti.

Gospod ga je vprašal, kdo je in odkod. Tovariš mu je opisal svoje umetniško delovanje, kar pa gospoda ni posebno zanimalo. Pogledal je sliko in rekel, da ji še veliko manjka do popolnosti. Odločno je odklonil ponudbo, da naj bi on kupil tako delo. Priporočil mu je, naj se le pridno uči šolskih predmetov in le o prostem času naj vadi druge zmožnosti, o katerih še ne ve, če se mu bodo obnesle.

Slednjič je Rožan vprašal, če morda gospod ve za kakega drugega človeka, ki bi mu odkupil njegovo delo. Gospod mu je smehljaje odgovoril: »Poznal sem ga, a predobri mož je žal že davno umrl.« — — —

Rožan je po teh besedah odšel. Če je razumel, kaj je mislil gospod, ne vem. Jaz sem bil takoj na jasnem, ko sem to izvedel. Začelo se mi je jasni, da od svoje slikarske umetnosti ne bom mogel živeti, in opuščal sem vedno bolj svoje sanje. Ker mi tudi drugo leto ni šlo učenje, sem zapustil še med letom gimnazijo in odšel v trgovino. Dovišil sem potem trgovsko šolo z najboljšim uspehom in popolnoma pokopal nekdanje sanje. To mi je bilo gotovo v srečo. Čez mnogo let sem se namreč zopet sešel s svojim tovarišem iz mladih let. Takrat mi je potožil, da se mu slabo godi in da si komaj prisluži svoj vsakdanji kruh. »Hrepenenje po slavi me je zapeljalo v mladih letih,« je dostavil potr.

Tako je: kdor stavi svoje gradove na pesek, mora biti prejalislej razččaran. Jaz sem jih le en čas, zato sem zdaj tudi popolnoma zadovoljen s svojim stanjem, dasiravno ni sijajno. A živi se pošteno in v zadovoljnosti, in to je dovolj.« —

Maksimov.

Zgodba o sinici.

Majhna in plašna je bila. Skakljala je hitro od veje do veje in se je zelo bala; slišala je za seboj, kako kriči v dolini vrana, kako se oglašča v smrečevju šoja z rezkim glasom — in od strahu se ji je stisnilo malo srčece. A vedno naprej je skakljala mala, nerodna, vedno više in više, proti vrhu. Tupatam je postala, okrenila se, ozrla se s strahom in grozo v očescih po celem gozdu — prisluškovala je in je potrkala s kljunom na vejico, v dolini pa je zopet zakrakal vran, oglasila se je šoja, čudni, strašni, grozni glasovi so bili to: dvignila je sinica glavico, nagnila jo po strani in je zletela na drugo vejico, skrila bi se bila rada vsa majhna in plašna, kakor je bila.

Daleč naokrog so šumeli gozdovi, temni, globoki. Bala se jih je uboga siničica — vedno je šumelo, bučalo, zibalo se v vetru. Bil je večer strah v mladem siničjem srčecu. Čisto sama je letala od veje do veje; nikjer ni zapazila svojega bratca in uboge sestrice, odkar so bili poleteli od doma v božji svet. Veliki, črni sovražni ptiči so se šopirili po gozdu. Tem ni zaupala in ni se upala k njim. Videla je enkrat, kako je zaplahutalo ravno nad njo dvoje črnih, strašnih kril, in oči — dva črna oglja — so se ozrle jezno nanjo. Zato se je bila teh mogočnih, visokih gosposkih ptičev...

Takrat, ko je bila doma, je bilo pa lepo. Spominjala se je še čisto dobro: blizu male, prijazne vasice v velikem vrtu, med belim cvetjem košatih jablan — tam je bil njen dom. Bratci in sestrice so se gnetli krog nje. Pogovarjali so se tiho, domače, smejali so se poredno. Vse je bilo kakor naslikano, nič groznega in strašnega ni bilo v tistem gnezdecu. Otec in majka, vsa majhna in uboga, sta bila tako prijazna, tako dobra... Zgodaj zjutraj sta odletela daleč, daleč proč in se vračala kljuna polna dobrih reči. Bog ve, kje sta dobila vse tisto.

Prijazen dom je bil, v njem je bilo v resnici lepo, domače življenje. Vse naokrog cvetje, belo, dehteče, v solncu se bleščeče; povsod tihe jablane, tiha vas sredi njih, sredi belega, dehtečega cvetja. Gorak dom je bil to. Posebno zvečer je bilo prijetno. Stisnili so se skupaj bratci in sestrice, k majki in otcu, ki sta bila tako prijazna in majhna kakor sami. Pa so se pogovarjali o domačih, lepih stvareh, tiho, mirno — saj je bilo vse naokrog tiho, lepo. Mrak je mižal v gnezdu, nič strašnega ni bilo v njem: še veseli so ga bili mladiči... Pogledovali so zdajpazdaj iz gnezda,